

# **6. Ikasgaia. ESTATUA “ESTATU DEMOKRATIKO”BEZALA**

SUBIRANOTASUN POPULARRA

ORDEZKAPEN TEORIAK

ORDEZKARITZA DEMOKRAZIA

HAUTESPEN SISTEMAK

ESTATU DEMOKRATIKOA ESPANIAR KONSTITUZIONALISMOAN

# DEMOKRAZIA ETA HERRI SUBIRANOTASUNA

- **DEMOKRAZIAREN Kontzeptua:** Herriaren gobernua: Komunitate politiko baten pertsonak erabaki politikoak hartzeko modu berdintsuan parte hartzen dute
- **Demokraziaren 2 eremuak:**
  - Idea politiko bezala, botere politikoari zilegitasuna emanez
  - Sistema politikoaren egituratzeko printzipioa
- **Demokraziaren 2 ikusmolde:**
  - Prozedurazko esamoldea:* Erakunde prozedura multzo bezala
  - Ikusmolde substantiboa:* Sistema sozial eta politikoaren bezala, botere baldintza berdintasunean eta norbanakoen askatasunean oinarritzen dena
- **Demokraziaren 3 eredu:** a) Demokrazia liberal-bermatzailea; b) Demokrazia lehiakor-pluralista; c) Demokrazia parte hartzailea
- **HERRI SUBIRANOTASUNAREN Kontzeptua:**
  - EK1.2:** Subiranotasun nazionala Espainiako herriari dagokio, eta harengandik datozkio Estatuari botereak
  - Zilegitasun demokratikoaren printzipioa:** Herri subiranotasuna juridikoki antolatzeko beharra
- Herri subiranotasuna eta demokraziaren printzipioari lotutako kontzeptuak: **Hauteslego + sufragio eskubidea**

# ORDEZKAPEN TEORIAK

- Estatu Konstituzionalean **BOTERE POLITIKOA, ORDEZKATZE BOTEREA** da
- **Ordezkapen politikoaren ikuspegi materiala** (Estatua interes ezberdinen ordezkari bezala, baina ez du interesen agindua jasotzen) **eta formala** (erabaki politikoak eta arau juridikoak hiritarren ordezkariak hartzen dituzte)
- Estatu konstituzionalak **Ordezkaritza erakundeak** orokortzen ditu:
  - Aginduzko agindu eta ordezkaritzako aginduen arteko ezberdintasunak
  - Ordezkapen teoriak (Interes orokorraren ordezkapena )
- **Ordezkatze politikoaren ezaugarri nagusienak:**
  - Legebiltzarra ordezkatzeko erakunde garrantzitsua
  - Ordezkatze politikoa boterearen zilegitasuna; (hauteskundeak)
  - Ordezkaritza berdintasunaren printzipioan oinarrituta (ordezkaritza politikoa hiritartasunaren ordezkari da)
  - Agintaldia bukaru arte, Legebiltzarraren hautapena ezeztatzina da
  - Alderdi politikoaren garrantzia

# ORDEZKARITZA DEMOKRAZIA

- Gaur eguneko Estatu Konstituzionaletan, demokrazia zuzenaren ezintasuna
- Ordezkaritzak Komunitate baten zuzendaritza politikoa errazten du
- 2 ordezkartza agindu era: a) aginduzko agindua; b) eta **ordezkaritzazko agindua**
- Ordezkaritza konstituzionalismo demokratikoan oinarritzen da ordezkatuak eta ordezkarien arteko loturan = Ordezkariak hautatuak dira hauteslegoaren sufragio unibertsalaren bitartez, aldizka eta libre diren hauteskundeetan
- **ORDEZKARITZA DEMOKRAZIA:** Askeak eta aldiro diren hauteskudeetan herriaren ordezkariak hautatzen dira, eta modu zuzenean edo bat-batekoan gobernuburuak ere hautatzen dira
- Ordezkaritza demokraziaren funtzionamendurako beharrezkoak diren osagaiak:
  - a) Alderdi politikoek: Hauteskunde eskaintza errazionala eta erabilgarria egiten dituzten baliabideak
  - b) Hauteskunde Sistema: Hauteslegoaren erabakia errazionala eta erabilgarria egiten duen baliabidea

# HAUTESKUNDE SISTEMAK

- Ordezkaritza demokratikoaren 2 osagai:
  - **Hautesle gorputza:** Hiritartasun aktiboa/hautesleria eta Herria ez dira berdinak (hautesle errolda)
  - **Hauteskundeak:** Hiritarren parte hartze era garrantzitsuena (Hauteskunde sistema edo ordezkaritza prozesua efektiboki gauzatzen den mekanismoa)
- **HAUTESKUNDE SISTEMA:** Hautesle gorpuaren erabakia errazten duena (Hautesle gorpuaren borondatea juridikoki sortzen duen prozedimendua) Osagaiak:
  - a) Hauteskunde era: **1) Gehiengodun Sistemak eta 2) Sistema proportzionalak**
  - b) Bete egin behar diren eserlekuen zenbakia
  - c) Eserlekuen banaketa (hauteskunde barrutiak)
  - d) Eserleku bat lortzeko lege-langa egotea ala ez
- **1) GEHIENGODUN SISTEMA:** Garaile gertatzen den zerrendari emandako eserlekuak (orokorrean, barruti uninominalak)
  - Gehiengodun sistemen 2 mota:
    - a) Gehiengodun sistema errelatiboa (ala itzuli bakarreko sistema):** Alderdibitasuna nagusitzen da eta gehiengo egonkorrak
    - b) Erabateko gehiengodun sistema (Itzuli bikoitzako sistema):** Aurreko ondorioak ez dira hain nabarmenak
  - Barruti plurinominaletan gutxingoen ordezkaritzaren bat lortzen da

# HAUTESKUNDE SISTEMAK

- 2) SISTEMA PROPORZIONALAK:

Alderdi bakoitzak eserleku zenbaki zehatz bat lortuko du % herri boto proportzioaren arabera:

- **Barruti plurinominalak** (eserleku 1 baino gehiago)
- **Hautagai-zerrendak bete behar diren eserleku zenbaki beste hautagai izan behar ditu**
- Hauteskunde kozientea: Bozken esleipena bozken zenbakien eta bete behar diren eserlekuen zenbakien zatiketan menpean dago.

- **Sistema proporzionalen motak:**

- **a) Gerakin handien Sistemak:** Betetzear geratzen diren eserlekuak, hauteskunde-zatidurarengandik hurbilen dauden zerrendeei ematen zaie

- **b) Batez besteko handien Sistemak:** Hauteskunde-zatiduraren arabera eserlekuen lehenengo banaketa baten ondoren, banatzeke geratzen diren eserlekuak bigarren banaketa baten zain geratzen dira. Alderdi/zerrenda bakoitzeko botoak zatitu behar dira lehenengo fasean lortutako eserleku-kopuruaren artean, betiere, eserleku-kopuruari bat gehituz (+1)

- Aldakiak: **Hagenbach- Bischof Sistema;** y **D'Hont Sistema:** 1º) Zerrenda bakoitzak lortu dituen boto-kopurua, 1-2-3-4... barrutiak dituen eserleku kopuru zenbakira heldu arte zatitu behar da. 2º) Eskainuak banatuko dira, beraz, zatidura handienak lortzen dituzten hautagai-zerrenden artean.

# D'HONT SISTEMA

Eragiketa bakarra bi fasetan:

- 1º. Hautagaien zerrenda bakoitzak lortu duen boto-kopurua zenbatu ondoren, emaitza hori zenbaki kardinalen (1-2-3-5...) artean zatitut behar da zenbaki jakin bat lortu arte, alegia, barruti horretan hautatu beharreko eskainu guztiak adierazten dituen zenbakia.

A (168.000 boto) B (104.000 boto) C (72.000 boto) D (64.000 boto) E (40.000 boto) F (32.000 boto)

División	1	2	3	4	5	6	7	8
<b>A</b>	<u>168.000</u>	<u>84.000</u>	<u>56.000</u>	<u>42.000</u>	33.600	28.000	24.000	21.000
<b>B</b>	<u>104.000</u>	<u>52.000</u>	34.666	26.000	20.800	17.333	14.857	13.000
<b>C</b>	<u>072.000</u>	36.000	24.000	18.000	14.400	12.000	10.285	09.000
<b>D</b>	<u>064.000</u>	32.000	21.333	16.000	12.800	10.666	09.142	08.000
<b>E</b>	040.000	20.000	13.333	10.000	08.000	06.666	05.714	05.000
<b>F</b>	032.000	16.000	10.666	08.000	06.400	05.333	04.571	0.4000

- 2º. Eskainuak banatuko dira zatidura handienak lortzen dituzten hautagai-zerrenden artean. Gure adibidean, A zerrendak 4 eserleku izango ditu, B zerrendak 2, C zerrendak 1, eta D zerrendak beste 1.

# ESTATU DEMOKRATIKOA ESPAINIAR KONSTITUZIONALISMOAN

- EK 1.1. Zuzenbide Estatu sozial eta DEMOKRATIKOA
- EK 1978.ko printzipio demokratikodun osagaiak:
  - **Subiranotasun nazionala Espainiako Herriari dagokio** (EK 1.2 y 66.1; 99; 117.1)
  - **Herritarrek eskubidea dute gai publikoetan parte hartzeko sufragio unibertsalez** eta eskubidea dute funtzio publikoetara berdintasunean iristeko (EK, 23)
  - **Aniztasunaren isladepena:** Aniztasun politikoa eta soziala alderdi politikoen bitartez bideratu behar da (EK 22, eta 6 eta 7)
- Baita aipatzen da:
  - Nazio aniztasuna (EK 2)
  - Aniztasun erlijioso eta ideologikoa (EK 16.1)
  - Hizkuntz aniztasuna (EK 20.3)